

TEMA

Guds særlige folk for verdens skyld

OM ISRAELS ROLLE FØR KRISTUS

AF CHRISTIAN CANU HØJGAARD

Israels historie viser alvoren af Guds hellighed og dybden af hans lidenskabelige kærlighed til sin skabning.

Christian Canu Højgaard,

f. 1988

Ph.d.-studerende,
Dansk Bibel-Institut
cch@dbi.edu

Gennem hele Bibelen løber Israels historie som en af de røde tråde. Modsat mange andre religiøse tekster er Bibelen nemlig ikke først og fremmest filosofi eller moral, men historie. Det er historien om denne verden fra den første morgen til skabelsen af en ny jord ved tidernes ende. Hovedpersonen i denne historie – ud over Gud selv – er Israels folk, efterkommerne efter Abraham, Isak og Jakob.

Det kan måske virke provokerende, at Israel har en særlig plads i frelseshistorien – hvad med alle os andre?! Lige så provokerende, som da Jesus sagde til den samaritanske kvinde ved Sykars brønd: ”frelsen kommer fra jøderne” (Joh 4,22).

Omvendt betyder det, at hvis vi vil forstå Guds frelsesplan og hans inderste væsen, må vi lære Israels rolle at kende i den historie. For det var til israelitter, Gud åbenbarede sig, og det er gen-

nem Israels folk, at vi overhovedet kender til Gud. Ja, jeg vil endda påstå, at hvis vi virkelig forstår Israels rolle i Guds frelsesplan, så bliver vi hverken misundelige eller fordømmende, men taknemmelige.

Udvælgelse og genoprettelse

Bortset fra de første elleve kapitler i Første Mosebog handler hele Det Gamle Testamente om Israel. Israels historie begynder med kaldelsen af Abraham, og det er ikke tilfældigt, at den begynder netop der.

I kapitlet forinden skildres opførelsen af Babelstårnet (1 Mos 11,1–9). I den kendte beretning fortælles det, at hele jorden brød op mod øst og samlede sig om at bygge et himmelhøjt tårn. De ville skabe sig berømmelse (”et navn”) – uden Gud. Gud straffede menneskeheden for dens oprør mod ham, og herefter kaldte han Abraham.

Kaldelsen af Abraham er på mange måder modstykket til beretningen om Babelstårnet: 1) som modsætning til at menneskeheden samler sig, kaldes Abraham kaldes til at rejse væk fra sit folk, 2) Abraham skal drage mod vest i modsætning til øst, og 3) Gud vil skabe Abraham berømmelse ("et navn").

Når Abraham kaldes til at blive stamfar til Israels folk, er det med andre ord Guds modsvar til menneskehedens eget håbløse forsøg på at frelse sig selv. Mere grundlæggende er kaldelsen af Abraham Guds respons på al den forbandelse, der hviler tungt over menneskeheden. I Første Mosebog 1–11 bruges det hebraiske ord for *forbandelse* fem gange.¹ Og præcis fem gange bruges ordet *velsignelse* i kaldelsen af Abraham: "Jeg vil velsigne dig", "du skal være en velsignelse", "jeg vil velsigne dem, der velsigner dig", og "i dig skal alle jordens slægter velsignes" (1 Mos 12,2f).

De bibelske forfattere var mestre i sådanne halvskjulte ordlege. Men meningen kan ikke misforstås: Abraham var det redskab, Gud ville bruge til at genoprette den verden, der var gået til i forbandelse og råddenskab.

Israels folk var altså "redskabet" for Guds frelsesplan. Derudover var Israel også et såkaldt "demonstrationsfolk", som Gud brugte til at åbenbare sig selv igennem.

Så langt er alle bibeltro bibelfortolkere enige. Om Israels folk og landet Israel spiller en særskilt rolle i tiden mellem Kristi første og andet komme, er der derimod uenighed om.² Jeg er selv af den overbevisning, at Israel som folk og land stadig spiller en frelseshistorisk rolle, men i denne artikel begrænser jeg mig til Israels rolle før Kristus.

I det følgende skal vi kigge nærmere på, hvad Israels rolle som både Guds redskab og demonstrationsfolk indebar.

Demonstrationsfolk

At Israels folk er et demonstrationsfolk, betyder, at sådan som Gud handlede med dette folk, sådan handler Gud med resten af verden. Lige

Hvis vi virkelig forstår Israels rolle i Guds frelsesplan, så bliver vi hverken misundelige eller fordømmende, men taknemmelige

som en prøvebil viser, hvordan denne bilmodel generelt virker, sådan viser Guds handlen med Israel, hvordan Gud er. Sagt anderledes: Gud åbenbarer sig i sin historie med og i sin relation til Israel. Israel er et demonstrationsfolk på mange måder, men jeg vil her blot nævne de to vigtigste aspekter.

1. Dom uden omsvøb:

Israels historie bevæger sig mellem dom og frelse. Folket er altid på kanten af katastrofe på grund af deres synd mod Gud. Israels folk lærer os, at synden stikker meget dybere, end vi selv er klar over, og at vi dybest set ikke har brug for gode intentioner eller advarsler, men en frelser.

Vi lærer også, at Gud på ingen måde kan se gennem fingrene, når det handler om synd. I en tale, som profeten Jeremias holdt i templet i Jerusalem under en de mørkeste perioder i Israels historie, er det netop den pointe, profeten tegner så tydeligt op. Israelitterne levede i en naiv tillid til, at det hele nok skulle gå, og at Jerusalem og templet nok skulle bestå, for Gud kunne da ikke ødelægge sit eget tempel. Men Jeremias' svar er køligt: "Gå til mit helligsted i Shilo, hvor jeg tidligere lod mit navn bo, og se, hvad jeg har gjort med det på grund af mit folk Israels ondskab" (Jer 7,12).

Shilo var stedet for telthelligdommen i Dommertiden, men allerede i Dommertiden blev helligdommen lagt i ruiner. Jeremias' budskab var med andre ord, at Gud allerede havde vist i

At helligdommen i Shilo og senere templet i Jerusalem blev lagt i ruiner, er en påmindelse om, at selv ikke det helligste sted er sikret mod hans straf over synden.

historien, at selv ikke det helligste sted er sikret mod hans vrede over synden. Endnu i dag kan man faktisk se ruinerne efter israeliternes bopælder der, og de står som et evigt minde om, at Gud straffer synd. Shilo var derfor ikke bare en advarsel til israelitterne, men en alvorlig påmindelse til os i dag om Guds retfærdige vrede over ulydighed.

2. Frelse ved Guds nåde alene:

Kort efter Jeremias' tempeltale blev Jerusalem og templet lagt i ruiner, og folket blev ført bort fra deres land. Klagesangene, der ifølge traditionen blev skrevet af netop Jeremias, beskriver håbløsheden og mørket midt i denne tid. Men midt i dommen er der håb, sådan som Klagesangene så stærkt beskriver: "Herrens troskab

er ikke hørt op, hans barmhjertighed er ikke forbi, den er ny hver morgen" (Klages 3,22f).

Israels historie viser utallige gange, at der er håb. Ikke fordi israelitterne forbedrer sig eller gør sig umage. Men fordi Gud vil frelse. Og han gør det på sin egen måde. For frelsen kan ikke være afhængig af os; så ville det gå fuldstændig galt. Der må komme en frelser udefra – en frelser ligesom den persiske kong Kyros, som frelste israelitterne efter eksilet og lod dem drage hjem for at genopbygge templet (Es 45,13. Ezra 1).

Gennem Israels historie lærer vi altså om os selv og om Gud. Gud valgte at bruge Israel og Israels historie som den måde, hvorpå vi kan lære ham at kende. Men Israel var også mere end et demonstrationsfolk – Israel var Guds redskab til at frelse hele verden.

Redskab

Det ultimative formål med udvælgelsen af Abraham er, at "alle jordens slægter skal velsignes" i ham (1 Mos 12,3). Gennem Abraham og hans efterkommere vil Gud velsigne hele jorden med sin godhed og kærlighed. Israels folk kaldes til at være et "kongerige af præster" (2 Mos 19,6); de skal med andre ord formidle Guds velsignelse til verden, ligesom de levitiske præster formidlede Guds nærvær og velsignelse til folket.

Israels folk skulle også være redskab for Guds straf over ulydige folkeslag. De skulle drive de oprindelige folkeslag ud af Kana'ans land som straf for deres synd (1 Mos 15,16. 5 Mos 9,4). Ofte udtrykkes denne straf som Guds straf, men Israel er det konkrete redskab. I øvrigt oplevede Israel samme skæbne, da Gud brugte fremmede nationer til at føre israelitterne ud af det hellige land (2 Kong 17,20).

Men Israels historie viser med al tydelighed, at folket ikke kunne leve op til det kald. De kunne hverken bringe Guds retfærdige straf over ulydige folkeslag (Dom 1) eller bringe hans velsignelse til verden. Tværtimod konstateres det på et mørkt tidspunkt i Israels historie, at folket handlede værre end de folkeslag, som hav-

de boet i landet før israelitterne (2 Kong 21,9). Og profeten Zakarias sagde, at folket var blevet til en forbandelse i stedet for en velsignelse (Zak 8,13).

Allerede fra begyndelsen var løftet om velsignelse dog knyttet til en søn, som skulle bringe velsignelsen videre (1 Mos 17,19). Senere blev løftet knyttet mere specifikt til Juda stamme, hvorfra der skulle komme en konge over hele jorden (1 Mos 49,10). Og i lyset af folkets frafald stod det klart for de gammeltestamentlige profeter, at håbet skulle knyttes til en søn, som skulle bringe frelse til Israel og velsignelse til hele verden på vegne af Israel.

Stærkest møder vi det håb hos Esajas i hans fire "tjenersange".³ Langsomt løftes sløret for Messias, "den salvede", Herrens tjener, som skal samle Israels folk og være "et lys for folkene", så Guds frelse når ud til jordens ende (Es 49,6). Der er ét håb for denne mørke verden, og det håb er knyttet til Israel og den særlige tjener, der skal fremstå i det folk. Det er derfor, at Jesus så overbevisende kan sige, at "frelsen kommer fra jøderne" (Joh 4,22).

Guds kæledægge – eller hvad?

Det kan sikkert provokere bibellæsere, at Israel bliver beskrevet som Guds "kæledægge". Israel kaldes for Guds øjesten (Zak 2,12), og han bruger Egypten som løsepenge for Israel (Es 43,3). Gud taler ømt til sit folk: "Glemmer en kvinde sit diende barn? Glemmer en mor det barn, hun fødte? Selvom de skulle glemme, glemmer jeg dig ikke. Se, i mine hænder har jeg tegnet dig, dine mure har jeg altid for øje" (Es 49,15f).

Ofte bruges disse og lignende vers som konfirmationsvers, men de er sagt til det udvalgte folk, Israel. Og jo, Gud *har* en særlig kærlighed til Israel, men det specielle ved denne kærlighed er, at den ikke skyldtes en særlig kvalitet ved folket. Det kommer særligt til udtryk i Femte Mosebog: "Det er ikke, fordi I er større end alle andre folk, at Herren fattede kærlighed til jer og udvalgte jer; for I er det mindste af alle folk. Men fordi Herren elskede jer og ville opfyl-

de den ed, han tilsvor jeres fædre, førte han jer ud med stærk hånd og udfriede dig af trællehuset, af egypterkongen Faraos magt" (5 Mos 7,7).

Guds udvælgelse bunder i hans eget væsen og i hans egen kærlighed. Også på denne måde er Israel et "demonstrationsfolk": Guds udvælgelse til frelse bunder i hans evige, kærlige væsen og er ikke afhængig af Israel eller os for den sags skyld (jf. Ef 1,4).

I øvrigt gjorde Israels udvælgelse dem godt nok til Guds særlige ejendom, og de mødte på en særlig måde hans velsignelse og kærlighed. Men de mødte så sandelig også hans straf. Profeten Amos argumenterede ligefrem for, at netop fordi folket er Guds udvalgte folk, står de også på en særlig måde til ansvar over for ham (Am 3,2).

Israels udvælgelse – for verdens skyld

Guds udvælgelse og kærlighed til Israel var ikke på bekostning af hans kærlighed til resten af verden. Nej, Guds kærlighed til Israel hænger netop sammen med, at han elsker hele verden. Gennem Israel skulle Guds kærlighed spredes til hele verden.

Det er derfor min påstand, at hvis vi læser Bibelen med "Israel-briller", ser vi direkte ind i Guds frelsesplan. Israels historie viser alvoren af Guds hellighed og dybden af hans lidenskabelige kærlighed til sin skabning.

Udvælgelsen af Israel var ikke kun til fordel for Abraham, Isak og Jakob og deres efterkommere, men for hele verden. Derfor skal vi ikke være misundelige på Israels særstatus. Der er tværtimod al mulig grund til at takke Gud, fordi han brugte Israel i sin frelsesplan.

Nogle af mine egne perler i Israels historie er beretningerne om Rahab (Jos 2) og Ruth, de to hedenske kvinder, som omvendte sig til Israels Gud. I de beretninger ser vi et glimt af Israels kald til at være et lys for folkeslagene og Guds kærlighed til hele verden. Og ligesom Rahab og Ruth blev en del af Israels folk, bliver vi i dag en del af Abrahams slægt ved troen på Jesus, den lovede søn. ■

-
- 1 1 Mos 3,14.17; 4,11; 5,29; 9,25.
  - 2 For en opsummering af de forskellige tolkninger og et forsvar for den såkaldte Israeltolkning henvises til Ole Andersens *Slutspillet om Israel*, særligt s. 27ff.
  - 3 Es 42,1-9; 49,1-13; 50,4-9; 52,13-53,12